

NLadviseurs
Sterke natuur voor iedereen

Leiden

ECOLOGISCH WERKPROTOCOL

GEDRAGSCODE GEMEENTE LEIDEN

HOUTIGE BEGROEIING

COLOFON

OPDRACHTGEVER: Gemeente Leiden
PROJECTLEIDER: Tess van der Hoek

DATUM: 28 januari
PROJECTNUMMER: 362.02.25
VERSIE: Definitief 2.0

AUTEUR: Siep Gevers
CONTROLE: Jorina Boer

NLadviseurs

Schelmseweg 93
6816 SJ Arnhem
026-7851440
www.nladviseurs.nl
info@nladviseurs.nl

Copyright: Alle rechten voorbehouden. Voor vermenigvuldiging van, of zinsneden en afbeeldingen uit deze rapportage gelieve contact opnemen met NLadviseurs

INHOUDSOPGAVE

BEGRIPPENLIJST

PAG.4

HOOFDSTUK 1: INLEIDING EN METHODE

PAG. 6

1.1	Aanleiding	pag. 7
1.2	Inleiding	pag. 7
1.3	Gebruik van het werkprotocol	pag. 7
1.4	Werklocatie	pag. 8
1.5	Planning, noodzaak en wettelijk belang	pag. 8
1.6	Leeswijzer	pag. 9

HOOFDSTUK 2: SOORTEN EN RISICOANALYSE

PAG. 13

2.1	Verwachte beschermde soorten	pag. 14
2.2	Uitwerking risicoanalyse	pag. 15
2.3	Deskundigheid	pag. 20

HOOFDSTUK 3: MAATREGELEN

PAG. 21

3.1	Algemeen zorgvuldig handelen	pag. 22
3.2	Specifieke zorgplicht	pag. 22
3.3	Gemeentelijke gedragsreels	pag. 22
3.4	Specifiek zorgvuldig handelen	pag. 24
3.4.1	Vogels algemeen	pag. 26
3.4.2	Roofvogels en uilen	pag. 26
3.4.3	Huismus	pag. 27
3.4.4	Ooievaar	pag. 27
3.4.5	Spechten en koloniebroeders	pag. 28

3.4.6	Categorie 5 andere soorten	pag. 28
3.4.7	Categorie 5 spreekw	pag. 28
3.4.8	Vleermuizen	pag. 29
3.4.9	Boom- en steenmarter	pag. 32
3.4.10	Eekhoorn	pag. 32
3.4.11	Grote vos	pag. 33
3.4.12	Iepenpage	pag. 34
3.4.13	Teunisbloempijlstaart	pag. 34
3.4.14	Wolfskers	pag. 35

HOOFDSTUK 4: VASTLEGGING & COMMUNICATIE

PAG. 37

4.1	Verzamelen en uitwisselen gegevens	pag. 38
4.2	Communicatie en vastlegging	pag. 38
4.3	Contact gegevens	pag. 38
4.4	Ondertekening	pag. 39

LITERATUURLIJST

PAG. 40

BIJLAGE

PAG. 42

1.	Beheervakken houtige begroeiing	pag. 43
2.	Definities van deskundigheid	pag. 44
3.	Mogelijk aanwezige jaarrond beschermde nesten, categorie-5 (exclusief koloniebroeders en uilen)	pag. 47

BEGRIPPENLIJST

Aangetast

Activiteiten veroorzaken negatieve effecten op een rust- en voortplantingsplaats of essentieel leefgebied. Deze effecten kunnen van tijdelijke negatief gevolg zijn of tot gevolg hebben dat een locatie voor soorten ongeschikt wordt.

Beheervlakken

Vlakken waarin de beheerwerkzaamheden van de gemeente plaatsvinden.

Bestendig beheer en onderhoud

Regelmatig terugkerend activiteiten die zijn gericht op het handhaven van de bestaande functionaliteit van het leefgebied of de situatie met inbegrip van de aanwezige soorten.

Beschermingszone

Door een ecologisch deskundige aangemerkte zone rondom een rust, verblijf- of voortplantingsplaats of essentieel leefgebied (de invloedzone) om verstoring, doding of beschadiging te voorkomen.

Ecologisch deskundige

Persoon die ecologisch advies geeft, de aanwezigheid van soorten onderzoekt of dit onderzoek aanstuurt (zowel vanuit bronnen als in het veld) en of werkzaamheden begeleidt op het gebied van met (wettelijk beschermde) soorten. RVO heeft criteria opgesteld waaraan een ecologisch deskundige dient te voldoen. Zie de website van RVO voor de actuele criteria en § 2.4.1 voor een toelichting. Een ecologisch deskundige kan zowel

vanuit de opdrachtgever, opdrachtnemer als een derde partij worden geleverd; denk hierbij ook lokale soortenwerkgroepen. Zie Bijlage 2 voor definities van deskundigheid.

Essentieel leefgebied

Leefgebied van wezenlijk belang voor het functioneren van een voortplantingsplaats en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort waarvoor geen alternatieven voorhanden is. Ook verbindingzones kunnen onderdeel zijn van een essentieel leefgebied.

Flora en fauna-activiteit

In de Omgevingswet genoemd begrip voor activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten. In deze gedragscode betreft het activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting of activiteiten in het kader van bestendig beheer of onderhoud. In deze gedragscode hanteren we in de maatregelencatalogi in hoofdstuk 4 en 6 het begrip 'werkzaamheden'. Van een flora- en fauna-activiteit is sprake als de activiteit mogelijk gevolgen heeft voor aanwezige beschermde dier- en plantsoorten.

Gedragscode

Door de minister goedgekeurde maatregelen die genomen moeten worden om negatieve effecten op beschermde soorten te voorkomen of te beperken. De gedragscode is toepasbaar op werkzaamheden die vallen binnen bestendig beheer of kleinschalige ruimtelijke ontwikkeling (*wetten.nl - Regeling - Beleidsregel Aanwijzing Gedragscodes Soortenbescherming en Houtopstanden - BWBR0050302*, 2024).

De werkzaamheden omtrent kleinschalige ontwikkeling worden in dit document niet behandeld, hiervoor verwijzen we naar het stappenplan werkprotocollen ruimtelijke ontwikkelingen (NLadviseurs, 2025).

Kwetsbare periode

Soortspecifieke perioden waarin sprake is van voortplanting of winterrust en waarin de soort kwetsbaarder is voor doding, verstoring of beschadiging.

Nader onderzoek

Tijdens een nader onderzoek wordt voor één of meerdere soorten een inventarisatie uitgevoerd tijdens de actieve periode. Hierin wordt aan- of afwezigheid van de soort vastgesteld en de functie van het gebied. Onderzoek gebeurt volgens vigerende protocollen of kennisdocumenten. Wanneer deze niet beschikbaar zijn wordt de methode door een ecologisch deskundige bepaald.

Potentieel leefgebied

Het leefgebied wat geschikt is voor een bepaalde soort. De soort wordt verwacht of kan mogelijkwjs voorkomen binnen deze afgrensbare eenheid.

Verstoringsvrije afstand

Dit is de minimale afstand tussen de werkzaamheden en een rust- en voortplantingsplaats van een aanwezige beschermde soort zodat de rust- en voortplantingsplaats niet wordt aangetast. De ecologisch deskundige bepaalt deze afstand.

Voedselplanten

Planten die aantrekkelijk zijn voor bijen, vlinders en andere insecten als voedselbron, maar niet direct afhankelijk zijn van deze planten.

Waardplanten

Plantensoorten die noodzakelijk zijn voor de voortplanting en ontwikkeling van een insect. Op deze plant doorloopt de soort meerdere ontwikkelstadia (o.a. ei en larve).

Werkinstructie

De maatregelen uit de werkprotocollen worden toegespitst in een werkinstructie. Hierbij worden het algemeen zorgvuldig handelen en het (soort)specifiek zorgvuldig handelen omschreven naar aanleiding van de aanwezige soorten in het specifieke te beheren vak. Deze werkinstructie is een vervolgstap op het ecologisch werkprotocol.

Zorgvuldig handelen

Handelen om schade, verstoring of doding van een soort te voorkomen of te beperken.

HOOFDSTUK 1:

INLEIDING EN METHODE

1.1 AANLEIDING

Het uitvoeren van bestendig beheer op groene elementen binnen de bebouwde kom is regelmatig in conflict met het onderdeel Soortbescherming van de Omgevingswet. Zo kunnen er broedvogels aanwezig zijn in een te snoeien boom of kan er een verblijfplaats van een kleine marterachtige verloren gaan door het verwijderen van houtige beplanting. Het werken met een gedragscode beperkt of voorkomt de negatieve effecten op beschermde plant- en diersoorten en geeft hiermee invulling aan aantoonbaar zorgvuldig handelen.

Voorliggend werkprotocol betreft de implementatie van de Gedragscode soortbescherming voor gemeenten en is toegespitst op de gemeente Leiden. Het werkprotocol is bedoeld voor uitvoerders van beheer in de openbare ruimte en voor de werkvoorbereiders van deze werkzaamheden.

Er zijn vier verschillende werkprotocollen voor het bestendig beheer:

- **Houtige begroeiingen**

- Kruidige begroeiingen en onbegroeid terrein
- Oevers en wateren
- Gebouwen en werken

1.2 WERKZAAMHEDEN

In dit werkprotocol worden de maatregelen om schade aan flora & fauna te voorkomen of te beperken beschreven per beschermde soort(groep) en vormen een uitwerking van de Gedragscode soortbescherming gemeenten. In dit werkprotocol staat beschreven welke beheerwerkzaamheden vallen onder de categorie 'houtige begroeiingen'.

Werkzaamheden bestaan uit:

- Snoeien, scheren, knippen, knotten, afzetten en kandelaberen
- Dunningen uitvoeren
- Inboeten
- Water geven
- Onkruidbestrijding
- Blad verwijderen
- Bemesting

En zijn van toepassing op:

- Bossen

- Bosplantsoen
- Laanbegroeiingen
- Singels
- Struwelen
- Grienden
- Hakhout
- Heesterbegroeiing
- Hagen
- Blokhagen
- Bomen
- Rozen

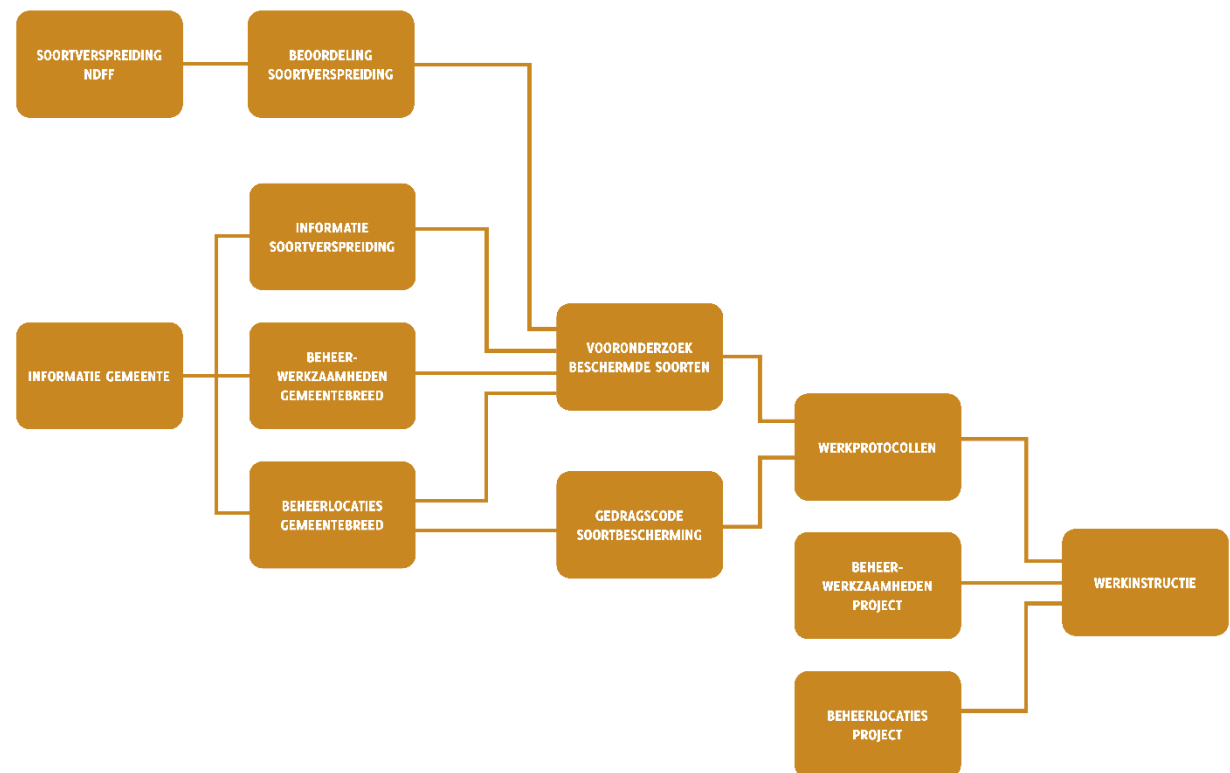
1.3 GEBRUIK VAN HET WERKPROTOCOL

Dit werkprotocol wordt met de soortspecifieke maatregelen gekoppeld aan de beheer- en onderhoudswerkzaamheden in de gemeente. Dit werkprotocol is niet toepasbaar voor werkzaamheden voor ruimtelijke ontwikkelingen en inrichting. Voor deze werkzaamheden moeten andere ecologische werkprotocollen worden gevolgd waar andere eisen in worden gesteld.

Dit werkprotocol geeft aan welke beschermde soorten te verwachten zijn in de gemeente Leiden en hoe

werkzaamheden hierop aangepast dienen te worden om aan de gedragscode te voldoen. De werkprotocollen zijn niet gespecificeerd op een locatie in de gemeente. De protocollen zijn gemeentebreed in te zetten. Om het naar een bepaalde locatie te specificeren is het noodzakelijk om te bepalen welke soorten voorkomen op die locatie en wat de uit te voeren werkzaamheden zijn. Door dit vanuit het werkprotocol verder te specificeren ontstaat een werkinstructie voor het specifieke werk op die specifieke locatie.

De toepassing van het werkprotocol is weergegeven in Figuur 1-1. Het ecologisch werkprotocol is opgesteld door NLadviseurs aan de hand van habitatonderzoek. Daarnaast zijn ook enkele aanvullende bronnen gebruikt voor beschermde soorten vanuit eerder uitgevoerde onderzoeken die bekend waren binnen de gemeente, de natuurdatabase van de gemeente, verspreidingsatlassen en databases als waarneming.nl en de NDFF. Dit onderzoek is beschreven in het 'Vooronderzoek beschermde soorten' (NLadviseurs, 2025).

Figuur 1-1 Totstandkoming en toepassing werkprotocol

1.4 WERKLOCATIE

De werklocatie omvat verschillende beheervlakken binnen de gemeente Leiden. In bijlage 1 is een overzicht weergegeven van de locaties die vallen onder de categorie 'houtige begroeiingen'.

1.5 PLANNING, NOODZAAK EN WETTELIJK BELANG

De werkzaamheden uit Tabel 1-1 vallen onder bestendig beheer doordat de handeling terugkerend zijn en gericht zijn op behoud van de bestaande situatie. In Tabel 1-1 staat weergegeven in welke periode de werkzaamheden doorgaans worden uitgevoerd. Naast de uitgevoerde werkzaamheden moet er ook een overzicht aanwezig zijn van welk materiaal er tijdens de werkzaamheden wordt ingezet en waar de aan- en afvoerroutes, en opslagterreinen liggen.

Bestendig beheer is nodig om het openbare gemeentelijk groen te onderhouden en daarmee zorg te dragen voor veiligheid, natuurlijke waarden en de recreatieve functie ervan. Om te waarborgen dat werkzaamheden geen schadelijke of

verstorende effecten hebben op beschermde plant- en diersoorten, is de gedragscode opgesteld. Zolang gemeenten de mitigerende maatregelen uit deze gedragscode naleven, voldoen zij aan de Omgevingswet en is het aanvragen van een vergunning niet nodig.

Wanneer de werkzaamheden echter in strijd zijn met de mitigerende maatregelen uit de gedragscode, mogen zij volgens de Omgevingswet niet worden uitgevoerd. In sommige uitzonderlijke gevallen is overtreding van de verboden in de Omgevingswet (met mate) toegestaan (artikelen 4.23a, 4.26a en 4.31a). Er moet hiervoor sprake zijn van één of meerdere in de wet genoemde belangen:

1. Volksgezondheid
2. Openbare veiligheid
3. Bescherming wilde flora en fauna (op basis van vogel- en habitatrichtlijnen)
4. Dwingende redenen van groot openbaar belang (sociaal, economisch, wezenlijk gunstig effect voor milieu)

In deze uitzonderlijke gevallen kan een vergunning of vrijstelling worden verleend door de provincie. Wanneer de directe openbare veiligheid niet in het geding is, dient er alvorens een overtreding wordt begaan contact te worden opgenomen met een ecooloog en met het bevoegd gezag (Omgevingsdienst Haaglanden of Zuid-Holland Zuid).

1.6 LEESWIJZER

In hoofdstuk 1 is de nut en noodzaak van het werkprotocol beschreven, bij welke beheerwerkzaamheden dit protocol te gebruiken en hoe dit protocol te gebruiken is. Hoofdstuk 2 gaat over de beschermde soorten waar de beheerwerkzaamheden een risico voor vormen. Hoofdstuk 3 bevat uitgebreide instructies van maatregelen die uitgevoerd dienen te worden bij aanwezigheid van bepaalde soorten(groepen) binnen de beheervlakken. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen algemeen en specifiek zorgvuldig handelen, en tussen het werken binnen of buiten beschermingszones en kwetsbare periodes. Hoofdstuk 4 bevat instructies met betrekking tot monitoring en vastlegging

van en communicatie over soortgegevens. Daarna volgt een overzicht van bijbehorende documenten en geraadpleegde bronnen. In de bijlagen is een kaart te vinden van de beheervlakken, informatie over deskundigheid behorende bij specifieke rollen, en de beschermingscategorie van waargenomen vogels.

Werkzaamheden	Frequentie per jaar	Huidige periode van uitvoer	Verstorend of schadelijk effect op:
Bodembedekkers – beheersen overgroei rand	Variërend	Variërend	
Bodembedekkers – snoei	Variërend	Variërend	Steenmarter
Bomen - snoei	Variërend	Oktober t/m februari	Vogels algemeen, roofvogels en uilen, ooievaar, vleermuizen, boom- en steenmarter, eekhoorn en vlinders
Bomen (vormboom) - snoeien knotten	1x in de 2 jaar	December t/m februari	Vogels algemeen, roofvogels en uilen, ooievaar, vleermuizen, boom- en steenmarter, eekhoorn, vlinders
Bomen (vormboom) - kandelaberen	1x in de 5/8 jaar	Oktober t/m februari	Vogels algemeen, roofvogels en uilen, ooievaar, vleermuizen, boom- en steenmarter, eekhoorn, vlinders
Boomspiegel - beheersen onkruid	Variërend	Jaarrond	Teunisbloempijlstaart, wolfskers
Bosplantsoen – afzetten / terugzetten beplanting (struiklaag)	Variërend	Jaarrond	Vogels algemeen, roofvogels en uilen, ooievaar, vleermuizen, boom- en steenmarter, eekhoorn, vlinders
Bosplantsoen – beheersen onkruid (rand)	Variërend	Jaarrond	Teunisbloempijlstaart, wolfskers
Bosplantsoen – dunnen / vrijzetten beplanting (boomlaag)	1x in de 15 jaar	December t/m februari	Vogels algemeen, roofvogels en uilen, ooievaar, vleermuizen, boom- en steenmarter, eekhoorn, vlinders
Bosplantsoen – opsnoeien overhangende takken (rand)	Variërend	Jaarrond	Vogels algemeen, roofvogels en uilen, boom- en steenmarter, eekhoorn, vlinders

Haag – beheersen onkruid	Variërend	Jaarrond	Vogels algemeen, huismus, steenmarter, teunisbloempijlstaart, wolfskers
Haag - knippen	2x per jaar	Mei en september	Vogels algemeen, huismus, steenmarter
Heesters/ struiken – beheersen onkruid (rand)	Variërend	Jaarrond	Vogels algemeen, huismus, steenmarter, teunisbloempijlstaart
Heesters/ struiken – opsnoeien overhangende takken (rand)	Variërend	Jaarrond	Vogels algemeen, huismus, steenmarter
Heesters/ struiken – snoei heesters	Variërend	Jaarrond	Vogels algemeen, huismus, steenmarter
Invasieve exoten – bestrijden of beheersen	6 x per jaar	Maart t/m december	Vogels algemeen, roofvogels en uilen, ooievaar, vleermuizen, boom- en steenmarter, eekhoorn, wolfskers
Struikrozen – beheersen onkruid	Variërend	Jaarrond	
Struikrozen – snoei	Variërend	Jaarrond	Vogels algemeen, huismus, steenmarter

Tabel 1-1: werkzaamheden uitgevoerd bij Houtige begroeiing binnen gemeente Leiden.

HOOFDSTUK 2:

SOORTEN EN RISICOANALYSE

2.1 VERWACHTE BESCHERMDE SOORTEN

De verspreiding en het voorkomen van de te verwachten beschermde soorten binnen de gemeentegrenzen is onderzocht door een combinatie van literatuuronderzoek via de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), de natuurdatabase van de gemeente, aangevuld met waarnemingen verzameld vanuit aanvullende onderzoeken en de bekende informatie over dispersievermogen van soorten. De te verwachten beschermde soort(groep)en zijn samengevat in Tabel 2-1.

In het 'Vooronderzoek beschermde soorten' (NLadviseurs, 2025) is weergegeven welke soorten voor kunnen komen in de gemeente Leiden.

Het voorkomen van beschermde soorten brengen soortspecifieke maatregelen met zich mee voor die locaties. De geplande werkzaamheden op een locatie kunnen in strijd zijn met deze maatregelen. Wanneer de strijdige werkzaamheden toch noodzakelijk blijken, kan worden onderzocht of de soort daadwerkelijk

voorkomt. Het laten uitvoeren van soortgelijk ecologisch nader onderzoek naar de soort gebeurt conform vigerende protocollen en door een ecologisch deskundige. Ook kan er een diepgaand habitatcontrole worden uitgevoerd om te bepalen of de soort op basis van de habitateisen voor kan komen. Wanneer uit deze controle blijkt dat de soort voor kan komen moet er alsnog door een ecologisch deskundige onderzocht worden of de soort daadwerkelijk voorkomt.

TE VERWACHTEN BESCHERMDE SOORTEN	
Soort(groep)	Beschermingsregime Omgevingswet
Vogels algemeen	BAL 11.37
Roofvogels en uilen*	BAL 11.37
Huismus	BAL 11.37 Cat 1
Ooievaar	BAL 11.37
Koloniebroeders en spechten	BAL 11.37 Cat. 5
Spreeuw	BAL 11.37 Cat 5
Vogels categorie 5**	BAL 11.37 Cat 5
Vleermuizen***	BAL 11.46
Boommarter	BAL 11.54
Eekhoorn	BAL 11.54
Steenmarter	BAL 11.54
Grote vos	BAL 11.54
Iepenpage	BAL 11.54
Teunisbloempijlstaart	BAL 11.54
Wolfskers	BAL 11.54

Tabel 2-1. Beschermde soorten bij de beheervlakken te verwachten in categorie 'houtige begroeiingen'. *Boomvalk, buizerd, sperwer, ransuil & havik. **Blauwe reiger, koolmees, grote bonte specht, spreeuw e.a. ***Ruige dwergvleermuis, watervleermuis, rosse vleermuis e.a.

2.2 UITWERKING RISICOANALYSE

Per soort(groep) is een indeling gemaakt per activiteit waarbij per soort de aanwezige beschermde leefgebieden en/of verblijven en de bijbehorende verwachte risico's zijn weergegeven (Tabel 2-2).

SOORT	BESCHERMD LEEFGEBIED EN/OF VERBLIJF	RISICO'S	MAATREGEL*	Globale Aanpak
WERKZAAMHEID:	DUNNING			
Algemene vogels	Voorplantingslocaties (nesten)	Doding, verstoring of vernietiging voorplantingslocaties	A & B	- Inventarisatie nesten voorafgaand aan werkzaamheden gedurende het hele jaar; - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone
Roofvogels en uilen	Voortplantingslocaties (nesten) en essentieel leefgebied	Doding, verstoring of vernietiging voortplantingslocaties en leefgebied	A	- Inventarisatie nesten voorafgaand aan werkzaamheden; - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone
Huismus (cat. 2)	Rust- en schuillocaties, foerageergebied, kwetterplekken	Verstoring van individuen of vernietiging van essentieel leefgebied.	A	- Inventarisatie voorafgaand aan werkzaamheden; - Specifiek zorgvuldig handelen, markeren van essentiële onderdelen leefgebied;
Ooievaar	Voortplantingslocaties (nesten) en essentieel leefgebied	Doding, verstoring of vernietiging voortplantingslocaties en leefgebied	A & D	- Inventarisatie nesten voorafgaand aan werkzaamheden; - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone
Spreeuw (cat. 5)	Voorplantingslocaties (nesten) en essentieel leefgebied	Doding, verstoring of vernietiging voorplantingslocaties en leefgebied	A & B	- Inventarisatie nesten voorafgaand aan werkzaamheden; - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone

SOORT	BESCHERMD LEEFGEBIED EN/OF VERBLIJF	RISICO'S	MAATREGEL*	Globale aanpak
Vogels categorie 5	Voorplantingslocaties (nesten) en essentieel leefgebied	Doding, verstoring of vernietiging voorplantingslocaties en leefgebied	A & B	- Inventarisatie nesten voorafgaand aan werkzaamheden; - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone
Vleermuizen	Verblijfplaatsen, essentiële vliegroutes en essentiële foerageergebieden	Doding of verstoren; Voortplantings- of rustplaatsen vernietigen of beschadigen; Aantasting essentiële foerageergebieden of vliegroutes.	A & B	- Inventarisatie op geschikte holtes en spleten in bomen voorafgaand aan werkzaamheden; - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone - Bomen met potentiële verblijfplaatsen in potentieel leefgebied, blijven behouden
Boom- en steenmarter	Verblijf- en voortplantingsplaatsen en essentieel foerageergebied	Doding, vernietiging of verstoring van voortplantings- of rustplaatsen	A & B	- Inventarisatie voorafgaand aan werkzaamheden; - Specifiek zorgvuldig handelen, bomen met geschikte holtes blijven behouden
Eekhoorn	Verblijf- en voortplantingsplaatsen en essentieel foerageergebied	Doding of verstoren; Verblijfplaatsen vernietigen of beschadigen; Aantasting foerageergebieden of voedselbomen.	A, B & D	- Specifiek zorgvuldig handelen binnen beschermingszone. - Bomen met potentiële verblijfplaatsen blijven behouden
Vlinders (grote vos, iepenpage)	Verblijf- en voortplantingsplaatsen en essentieel foerageergebied	Doding, vernietiging of verstoring van	A & B	- Specifiek zorgvuldig handelen binnen beschermingszone.

SOORT	BESCHERMD LEEFGEBIED EN/OF VERBLIJF	RISICO'S	MAATREGEL*	Globale aanpak
		voortplantings- of overwinteringsplaatsen		- Waardplanten en overwinteringsplaatsen blijven behouden
Wolfskers	Standplaatsen	Vernietiging	A	- Specifiek zorgvuldig handelen bij standplaatsen
WERKZAAMHEID:	SNOEIEN, TERUGZETTEN, KNOTTEN, KANDELABEREN EN ALLE ANDERE WERKZAAMHEDEN AAN BOMEN EN STRUIKEN			
Algemene vogels	Voorplantingslocaties (nesten)	Doding, verstoring of vernietiging voortplantingslocaties (nesten)	A & B	- Inventarisatie voorafgaand aan werkzaamheden; - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone
Roofvogels en uilen	Voortplantingslocaties (nesten)	Doding, verstoring of vernietiging voortplantingslocaties (nesten)	A	- Inventarisatie voorafgaand aan werkzaamheden; - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone
Huismus (cat. 2)	Rust- en schuillocaties, foerageergebied, kwetterplekken	Verstoring van individuele of vernietiging van essentieel leefgebied.	A	- Inventarisatie voorafgaand aan werkzaamheden; - Specifiek zorgvuldig handelen, markeren van essentiële onderdelen leefgebied
Ooievaar	Voortplantingslocaties (nesten)	Doding, verstoring of vernietiging voortplantingslocaties (nesten)	A & D	- Inventarisatie voorafgaand aan werkzaamheden; - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone rondom nest
Vogels categorie 5	Voorplantingslocaties (nesten)	Doding, verstoring of vernietiging	A & B	- Inventarisatie voorafgaand aan werkzaamheden;

SOORT	BESCHERMD LEEFGEBIED EN/OF VERBLIJF	RISICO'S	MAATREGEL*	Globale aanpak
		voorplantingslocaties (nesten)		- Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone rondom nest
Spreeuw (cat. 5)	Voorplantingslocaties (nesten) en essentieel leefgebied	Doding, verstoring of vernietiging voorplantingslocaties (nesten)	A & B	- Inventarisatie voorafgaand aan werkzaamheden; - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone rondom nest
Vleermuizen	Verblijfplaatsen	Doding, vernietiging of verstoring van verblijfplaatsen	A & B	- Inventarisatie voorafgaand aan werkzaamheden; - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone
Boom- en steenmarter	Verblijf- en voortplantingsplaatsen en essentieel foerageergebied	Doding, vernietiging of verstoring van voortplantings- of rustplaatsen	A & B	- Inventarisatie voorafgaand aan werkzaamheden; - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone bij verblijf (holte in boom).
Eekhoorn	Verblijf- en voortplantingsplaatsen en essentieel foerageergebied	Doding of verstoren; Verblijfplaatsen vernietigen of beschadigen; Aantasting foerageergebieden of voedselbomen.	A, B & D	- Specifiek zorgvuldig handelen binnen beschermingszone. - Bomen met potentiële verblijfplaatsen blijven behouden
Vlinders (grote vos, iepenpage, teunisbloempijlstaart)	Verblijf- en voortplantingsplaatsen en essentieel foerageergebied	Doding, vernietiging of verstoring van voortplantings- of overwinteringsplaatsen	A & B	- Specifiek zorgvuldig handelen binnen beschermingszone. - Waardplanten en overwinteringsplaatsen blijven behouden

SOORT	BESCHERMD LEEFGEBIED EN/OF VERBLIJF	RISICO'S	MAATREGEL*	GLOBALE AANPAK
Wolfskers	Standplaatsen	Vernietiging	A	- Specifiek zorgvuldig handelen bij standplaatsen

Tabel 2-2 Per werkzaamheid is aangegeven welk leefgebied, risico's en aanpak verwacht wordt per soort. Zie paragraaf 3.2 voor de specifieke aanpak en de categorieën.

**Zie §3.4 specifiek zorgvuldig handelen*

2.3 DESKUNDIGHEID

Deskundigheid rondom flora & fauna moet altijd aantoonbaar zijn. In bijlage 2 zijn de definities opgenomen van de minimale aantoonbare kennis die verwacht wordt bij de rollen benoemd in deze paragraaf, zoals beschreven in het bij de gedragscode bijbehorende handboek (Stadswerken, 2025). Voor dit werk geldt de volgende verplichte borging van deskundigheid:

- Werkvoorbereiding opdrachtnemer:
 - Werkprotocol is opgesteld door een ecologisch deskundige (zie bijlage 2)
 - Gecertificeerde werkvoorbereider, Natuurbescherming binnen de Omgevingswet niveau 3.
 - Werkinstructie is opgesteld door operationeel manager en voorman, Natuurbescherming binnen de Omgevingswet niveau 2.
- Uitvoering:
 - Ecologisch deskundige (zie bijlage 2) bij nader onderzoeken
 - Flora- en faunacontroleur bij controles voorafgaand aan de werkzaamheden zoals broedvogelcheck, Natuurbescherming binnen de Omgevingswet niveau 2.
 - Uitvoerende, Natuurbescherming binnen de Omgevingswet niveau 2.
 - Minimaal één medewerker met niveau 1 aanwezig per werkploeg. Natuurbescherming binnen de Omgevingswet niveau 1.
 - Bij het uitvoeren van werkzaamheden van maatregelen D hebben alle werknemers Natuurbescherming binnen de Omgevingswet niveau 1.
 - Voorman, Natuurbescherming binnen de Omgevingswet niveau 2.

HOOFDSTUK 3:

MAATREGELEN

3.1 ALGEMEEN ZORGVULDIG HANDELEN

Algemeen zorgvuldig handelen is van toepassing op alle werkzaamheden. Het geeft een invulling aan de algemene zorgplicht die geldt voor alle plant- en diersoorten. Door algemeen zorgvuldig te werk te gaan bij beheer en onderhoudswerkzaamheden wordt ook de instandhouding van de plant- en diersoorten die geen beschermingsstatus kennen in acht genomen, mits ze niet ongewenst zijn (b.v. exoten). Onderstaande maatregelen is een verdiepingsslag van de maatregelen die genoemd zijn in de gedragscode onder de noemer 'zorgvuldig handelen'. NLadviseurs heeft de maatregelen verder gespecificeerd en uitgebreid.

3.1.1 SNOEIEN

- Voer de snoeiwerkzaamheden bij voorkeur uit in de periode september t/m februari.
- Werken tijdens de avonduren wordt zoveel mogelijk beperkt
- Werken vanuit één richting en stapvoets zodat mobiele dieren altijd kunnen vluchten
- Werken richting een natuurlijke locatie met dekking en schuilmogelijkheden

- Geluid wordt tot een minimum beperkt
- Bij snoeiwerkzaamheden aan knotwilgen werk zoveel mogelijk gefaseerd, waarbij maximaal 50% van de knotwilgen worden geknot
- Bij werkzaamheden rondom takkenrillen controleren op verblijfplaatsen van vrijgestelde soorten als egel en bunzing.
- Takkenrillen, takkenhopen en bladerhopen in houtige begroeiing worden zoveel mogelijk behouden.
- Met zware machines wordt zoveel mogelijk over verharding gereden om op de grond levende dieren te sparen.

3.1.2 DUNNEN

- Voer de dunningswerkzaamheden bij voorkeur uit in de periode september t/m februari.
- Werken tijdens de avonduren wordt zoveel mogelijk beperkt
- Geluid wordt tot een minimum beperkt
- Probeer ecologisch interessante bomen zoals bomen met veel holtes of oude bomen zoveel mogelijk te behouden

- Bij werkzaamheden rondom takkenrillen controleren op verblijfplaatsen van vrijgestelde soorten als egel en bunzing.
- Takkenrillen, takkenhopen en bladerhopen worden zoveel mogelijk behouden.
- Met zware machines wordt zoveel mogelijk over verharding gereden om op de grond levende dieren te sparen.

3.2 GEMEENTELIJKE GEDRAGSREGELS

Als nadere invulling van de gedragscode past de gemeente aanvullende gedragsregels toe. Deze dragen bij aan een praktisch werkproces die de Leidse stadsnatuur beschermen en ontwikkelen. Het gaat hierbij om:

- Snoeiwerk van heesters in straten en plantsoenen vindt gefaseerd en extensief plaats. Op straatniveau en binnen buurtpark blijft standaard de helft van al het heestergroen intact na de beheerronde. De andere helft wordt gesnoeid na ten minste 2 tussenjaren.

3.3 SPECIFIEKE ZORGPLICHT

Met de ingang van de Gedragscode Gemeente 2025 is de gedragscode aangepast op de Omgevingswet. Volgens de

Omgevingswet moet er gewerkt worden met een specifieke zorgplicht voor alle beschermde soorten inclusief soorten van de nationale rode lijst. De nationale rode lijst wordt opgesteld door het ministerie van LVVN, en bestaat uit een lijst van bedreigde plant- en diersoorten in Nederland. De specifieke zorgplicht vraagt van iedereen die werkzaamheden uitvoert in of nabij de aanwezigheid van bedreigde soorten om zich bewust te zijn van de ecologische waarde van het gebied en zorgvuldig te handelen om schade aan beschermde soorten en habitats te voorkomen. De zorgplicht geldt voor uitvoerders van werkzaamheden, zoals bedrijven en organisaties, maar ook voor overheden en particulieren. Er wordt van de uitvoerder verwacht dat mogelijk negatieve effecten voor beschermde dieren, planten of natuurgebieden worden voorkomen of geminimaliseerd.

De aanwezigheid van Rode Lijst-soorten binnen een bepaald beheervlak kan in veel gevallen worden verklaard door het karakter van het gevoerde reguliere beheer. Dit beheer draagt bij aan het in stand houden van de bestaande ecologische omstandigheden die deze soorten ondersteunen. Zolang het beheer niet wijzigt van aard, intensiteit of

frequentie, mag worden aangenomen dat de aanwezige populaties van deze soorten in hun huidige staat behouden blijven. Op deze manier wordt er voldaan aan de specifieke zorgplicht, omdat er sprake is van een beheer waarvan de ecologische effecten bekend zijn en als gunstig worden ingeschat voor deze soorten. Het is wel van belang dat bij wijzigingen in het gebruik of beheer van een beheervlak actief wordt getoetst wat de mogelijke effecten zijn op het voorkomen van soorten van de Rode Lijst. Dat betekent dat wanneer er sprake is van bijvoorbeeld intensivering van maaibeheer of frequentieverhoging van het snoeien, er een toets moet plaatsvinden op basis van actuele soortgegevens. Dit om te bepalen of deze wijzigingen mogelijk negatieve effecten hebben op de Rode Lijst-soorten die in het gebied voorkomen. Om volledig aan de specifieke zorgplicht te voldoen wordt daarnaast geëist om bij wijzigingen in het beheer opnieuw te inventariseren welke soorten van de Rode lijst in het beheervlak voorkomen.

Bij wijzigingen in het beheer moeten daarnaast ook extra monitoring worden uitgevoerd volgens een gestandaardiseerd protocol gericht op de soorten van de Rode

Lijst. Zodat soorten die in aantal achteruitgaan tijdig worden geïdentificeerd. Lokale soortenorganisaties kunnen hierbij worden betrokken voor aanvullende kennis. Indien blijkt dat het beheer een negatieve invloed heeft, zullen mitigerende maatregelen genomen moeten worden. Deze maatregelen dienen te worden vastgesteld door een ecologisch deskundige.

SAMENGEVAT

Zolang het reguliere beheer aansluit bij de omstandigheden waaronder Rode Lijst-soorten zich in het gebied hebben gevestigd, wordt voldaan aan de vereisten van de specifieke zorgplicht. Bij elke voorgenomen wijziging moet echter een ecologische beoordeling worden uitgevoerd, gericht op het behoud en de bescherming van deze soorten. Door monitoring kan worden vastgesteld of een soort in aantal afneemt. Het ecologisch werkprotocol richt zich op beschermde soorten. Dit betreft soorten die onder de Habitatrichtlijn, de Vogelrichtlijn of nationale bescherming vallen. Rode Lijst-soorten worden alleen in het ecologisch werkprotocol behandeld als zij tevens onder een van deze beschermingsregelingen vallen.

3.4 SPECIFIEK ZORGVULDIG HANDELEN

Onder specifiek zorgvuldig handelen wordt het aangepast werken verstaan bij mogelijk voorkomen van een beschermde soort. Per soort(groep) is in deze paragraaf uitgewerkt welke specifieke maatregelen genomen moeten worden om negatieve effecten zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. De maatregelen zijn ingedeeld in verschillende categorieën, op volgorde van prioriteit, A, B, C en D. Indien mogelijk worden werkzaamheden uitgevoerd volgens de maatregelen bij A. Alleen wanneer dat niet mogelijk is wordt er gewerkt volgens B, daarna pas C. Categorie A, B en C voorzien in het voorkomen van een overtreding van de Omgevingswet. Bij categorie D is er sprake van beperkt overtreden van de Omgevingswet en mag deze alleen toegepast worden wanneer er sprake is van wettelijk belang, bijvoorbeeld wanneer veiligheid in het geding komt.

A - WERKEN BUITEN DE BESCHERMINGZONE

Markeren van een beschermingszone op basis van de essentiële onderdelen van het leefgebied van de soort, de verstoringsgevoeligheid van de soort en de invloed van de uit te voeren werkzaamheden. Alleen werken buiten deze zone en

voorkomen negatieve effecten binnen deze zone.

B - BINNEN BESCHERMINGZONE & BUITEN KWETSBARE PERIODE

Binnen de beschermingszone maar buiten de kwetsbare periode van de soort werken. Geen aantasting van essentiële onderdelen van het leefgebied en voorkomen van verstoren door het treffen van maatregelen.

C - BINNEN BESCHERMINGSZONE & BINNEN KWETSBARE PERIODE

Binnen de beschermingszone en binnen de kwetsbare periode van de soort kan gewerkt worden. Voorkomen van aantasting essentiële onderdelen van het leefgebied en verstoren door het treffen van maatregelen.

D - BINNEN BESCHERMINGSZONE, BINNEN KWETSBARE PERIODE & AANTASTING ESSENTIEEL LEEFGEBIED

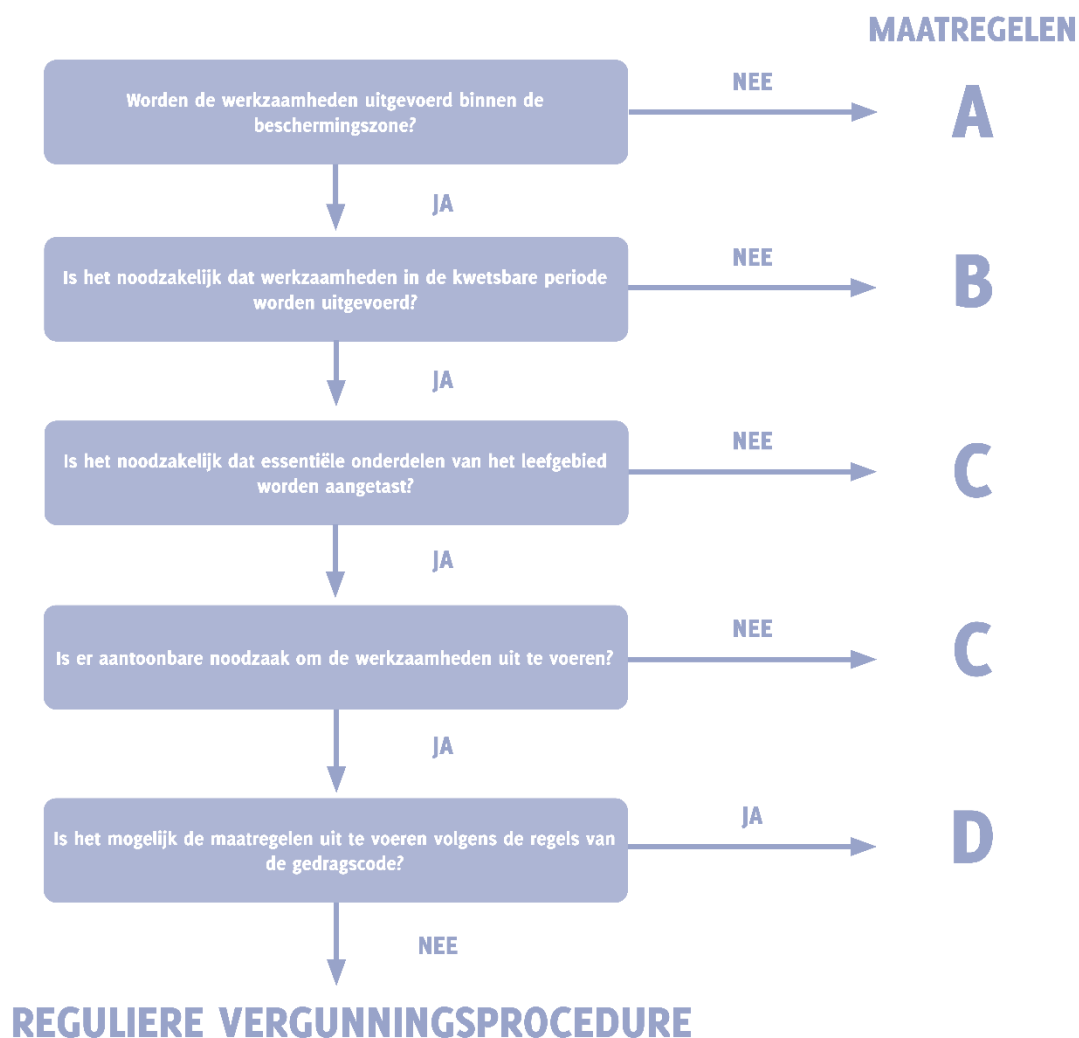
Binnen de beschermingszone werken met een geringe (tijdelijke) aantasting van essentiële onderdelen van het leefgebied. Het werk faseren waarbij een deel van het essentiële leefgebied tijdelijk niet beschikbaar is. Er worden maatregelen getroffen om negatieve effecten zoveel mogelijk te beperken. In de

laatste plaats kunnen essentiële delen van het leefgebied opgeheven worden indien er (tijdelijke) alternatieven beschikbaar zijn en duurzame alternatieven op termijn beschikbaar komen.

Werken binnen categorie D dient te worden gezien als een laatste redmiddel en mag alleen gebruikt worden wanneer categorieën A t/m C niet mogelijk zijn. Categorie D betreft een (tijdelijke) overtreding van de Omgevingswet en is alleen toegestaan bij het werken met de gedragscode. Het is noodzakelijk om de werkwijze van de beheermaatregelen binnen deze categorie (D) te documenteren in een ecologisch logboek.

Hierin dient te worden vermeld:

- Op welke manier er gewerkt is binnen cat. D
- Waarom werkzaamheden binnen cat. A t/m C niet mogelijk waren
- Wanneer er gewerkt is binnen deze cat. D
- Op welke manier er rekening is gehouden met de soort.

Figuur 3-1. Wanneer gebruik je welke maatregelen A, B, C en D

3.4.1 VOGELS ALGEMEEN

Bomen, struiken en struweel bieden broedgelegenheid voor vele vogelsoorten. Sommige vogels maken een nest van takken en ander organisch materiaal, terwijl andere nestelen in een boomholte. Nesten van vogels zijn beschermd volgens de Omgevingswet. Algemene broedvogels zoals de houtduif, merel en roodborst zijn voorbeelden van vogels die kunnen worden aangetroffen.

De nesten van algemene vogels zijn beschermd wanneer ze in gebruik zijn. Dit is voornamelijk in het broedseizoen (maart t/m augustus), maar kan ook daarbuiten plaatsvinden. Zo staan houtduiven erom bekend dat ze jaarrond kunnen broeden. Wanneer er binnen het broedseizoen werkzaamheden plaatsvinden, dient er van tevoren te worden gecontroleerd op mogelijke nestlocaties (nesten, nestholtes of nestkasten). Deze controle wordt uitgevoerd door een deskundige persoon op het gebied van vogels. Tussen de controle en de werkzaamheden mag binnen het broedseizoen niet meer dan één week zitten. In het geval van aanwezige nesten van algemene vogels kunnen werkzaamheden op de volgende manieren worden uitgevoerd:

A - WERKEN BUITEN DE BESCHERMINGZONE

In gebruik zijnde nesten van vogels worden gemarkeerd en rondom het nest wordt een beschermingszone ingesteld. Binnen deze beschermingszone vinden geen werkzaamheden plaats tot de jongen het nest hebben verlaten. Verstorende werkzaamheden moet altijd zoveel mogelijk worden voorkomen. De grootte van de zone is soortspecifiek en wordt in overleg met een deskundige bepaald.

B - BINNEN BESCHERMINGZONE & BUITEN KWETSBARE PERIODE

Werkzaamheden binnen de beschermingszone van algemene vogelsoorten vinden plaats buiten de soortspecifieke broedperiode. Doorgaans wordt maart t/m augustus aangehouden als algemene richtlijn voor de broedtijd. Er moet rekening worden gehouden met vroege of late broedsels van soorten zoals de houtduif. Werknemers dienen alert te zijn op alarmerende vogels. Voor het afzetten of terugzetten van houtige begroeiing wordt gefaseerd gewerkt, waarbij jaarlijks 30% van het beheerperceel behouden moet blijven.

3.4.2 ROOFVOGELS EN UILEN

Sommige nesten van vogels hebben een jaarronde beschermingsstatus. Het gaat hier om nestlocaties die jaarlijks gebruikt worden door de soort. De bescherming van deze nesten is ingedeeld in twee categorieën. De nesten van categorie 1 t/m 4 zijn altijd jaarrond beschermd. Hieronder vallen ook de nesten van de meeste roofvogels en uilen. Naast de maatregelen die gelden voor alle vogels in het algemeen, gelden er voor deze vogels aanvullende maatregelen. Ook de functionele leefomgeving van deze soorten is beschermd. Denk hierbij aan essentiële foerageergebieden, schuilplaatsen en was- en drinkplaatsen. Boombroedende roofvogels en uilen uit deze categorieën die te verwachten zijn binnen Leiden, zijn: buizerd, boomvalk, sperwer, havik en ransuil. Voorafgaand aan snoei, kandelaberen of terugzetten van bomen wordt door een ecologisch deskundige of fauna-inspecteur, op basis van kennisdocumenten of andere gestandaardiseerde methodes een controle uitgevoerd op aanwezigheid van nesten of roestbomen. Wanneer door de ecologisch deskundige niet kan worden uitgesloten dat het gaat om een jaarrond beschermd nest of roestboom van een roofvogel of uil, wordt de boom en de directe omgeving behouden.

Wanneer door een ecologisch deskundig niet is uitgesloten dat het een jaarrond beschermd nest betreft, kan de werkwijze voor 'algemene vogelsoorten' worden aangehouden.

In het geval van aanwezige nesten van jaarrond beschermde vogels kunnen werkzaamheden op de volgende manieren worden uitgevoerd:

A - WERKEN BUITEN DE BESCHERMINGZONE

In gebruik zijnde nesten van roofvogels en uilen worden gemarkeerd en rondom het nest wordt een beschermingszone ingesteld van 50 meter. Binnen deze beschermingszone vinden geen werkzaamheden plaats. Voor ransuilen zijn niet alleen de broedbomen jaarrond beschermd maar ook de bomen waar ransuilen buiten de broedperiode roesten (overwinteren). Verstoring moet altijd zoveel mogelijk worden voorkomen rondom nest- of roestbomen.

3.4.3 HUISMUS

Huismussen gebruiken bomen, hagen en struwelen om hun voedsel te vinden en als schuil- en slaapplekken. Daarnaast wordt de houtige begroeiing gebruikt als kwetterplek. Ze hebben hier voorkeur voor gevelbegroeiing en groenblijvende heesters

van klimop, (haag)beuk, meidoorn en liguster, van 2 tot 3 meter hoog.

Als het groen onderdeel uitmaakt van de habitat van de huismus, moet er gewerkt worden op de volgende manier:

A - WERKEN BUITEN DE BESCHERMINGZONE

Struiken en gevelbegroeiing dat wordt gebruikt als vaste rust- en schuillocatie, worden door een ecologisch deskundige gemarkeerd. De snoeiwerkzaamheden worden zo uitgevoerd dat de functie van het element behouden blijft.

3.4.4 OOIEVAAR

Ooievaars broeden vaak op vaste locaties, zoals bomen, nestpalen of andere hoge structuren, waarbij ze jaar na jaar terugkeren naar hetzelfde nest. Het nest heeft een jaarrond beschermde status. Ze leven vaak in solitaire paren. De nesten zijn groot, opvallend en worden vaak jarenlang hergebruikt en verder uitgebouwd. Net als bij andere jaarrond beschermde soorten geldt dat de nesten van de ooievaar in Zuid-Holland het hele jaar door beschermd zijn. Voorafgaand aan werkzaamheden in de omgeving van bekende broedlocaties wordt door een deskundige gecontroleerd op de

aanwezigheid en actuele bezetting van ooievaarsnesten.

A - WERKEN BUITEN DE BESCHERMINGZONE

Bestaande nesten blijven jaarrond behouden. Indien buiten de broedperiode (van half maart tot en met eind augustus) gebruik wordt gemaakt van het nest als rustlocatie, dient geluids- en visuele verstoring langer dan 2 uur lang door uitvoering van werkzaamheden te worden voorkomen binnen 75 m van het nest.

D - BINNEN DE BESCHERMINGSZONE WERKEN MET EEN GERINGE (TIJDELIJKE) AANTASTING VAN ESSENTIËLE ONDERDELEN VAN HET LEEFGEBIED.

Nesten van ooievaars in aanbouw (er is nog geen sprake van broeden) op risicolocaties mogen worden verwijderd. Het betreft uitsluitend locaties waar een acute noodzaak geldt in het kader van openbare veiligheid (bijv. gevaar voor spoorwegverkeer, snelwegverkeer en brandgevaar). Als het nest wel (bijna) voltooid is, maar er is nog geen sprake van broeden en er is sprake van bovengenoemde acute noodzaak, geldt dat het nest kan worden verplaatst. De nieuwe locatie voor het nest of het kunstnest is binnen een straal van 200 meter van de oorspronkelijke nestlocatie.

Grote bonte specht

3.4.5 SPECHTEN EN KOLONIEBROEDERS

Koloniebroeders zoals de blauwe reiger in bomen met verschillende nesten bij elkaar. Ze keren jaarlijks terug naar dezelfde broedlocatie. De nesten van de koloniebroeders zijn ook jaarrond beschermd. Spechten maken over het algemeen jaarlijks nieuwe holtes in loofbomen. Echter zijn deze holtes belangrijk voor andere vogelsoorten als broedlocaties. Zoals bijvoorbeeld voor de pimpelmees. Voor afgaand aan werkzaamheden wordt door een deskundige een controle uitgevoerd op aanwezigheid van nesten.

A - WERKEN BUITEN DE BESCHERMINGZONE

In gebruik zijnde nesten van koloniebroeders en spechtengaten worden gemarkeerd en rondom het nest wordt een beschermingszone ingesteld van 75 meter. Binnen deze beschermingszone vinden geen werkzaamheden plaats tijdens het broedseizoen. Buiten het broedseizoen dienen de bomen en de bomen in directe omgeving hun functie te behouden. Snoei is daarom bijvoorbeeld wel mogelijk, als de functie maar behouden blijft als nestboom. Verstoring moet altijd zoveel mogelijk worden voorkomen rondom nestbomen.

Indien bomen niet gespaard kunnen worden door veiligheid of andere redenen gaat de normale procedure in werking en kan niet gewerkt worden volgende de gedragscode.

3.3.6 CATEGORIE 5 SPREEUW

Ondanks dat de spreeuw een soort uit categorie 5 is en daardoor niet een jaarronde bescherming kent, heeft deze in de gemeente Leiden een ongunstige staat van instandhouding. Daarom wil de omgevingsdienst Haaglanden dat de gemeente extra mitigerende maatregelen neemt bij broedlocaties van spreeuwen. Spreeuwen gebruiken voor hun nesten in houtige begroeiing vaak verlaten spechtenholen. Voorafgaand aan werkzaamheden wordt door een deskundige gecontroleerd op de aanwezigheid van nesten.

In het geval van aanwezige spreeuwnesten kunnen werkzaamheden op de volgende manieren worden uitgevoerd:

A - WERKEN BUITEN DE BESCHERMINGZONE

Bestaande nesten blijven het hele jaar door behouden. Gedurende het soortspecifieke broedseizoen van maart tot en met juli mogen er geen werkzaamheden plaatsvinden binnen

een zone van 5 meter rondom de nestboom. Buiten het broedseizoen mogen werkzaamheden wel binnen deze zone worden uitgevoerd, mits de nestboom en het nest behouden blijven.

3.3.7 CATEGORIE 5 ANDERE SOORTEN

Bij de jaarrond beschermde nesten is er nog een categorie 5. De beschermingsstatus van deze soorten is afhankelijk van de situatie en de omgeving. Deze soorten zijn alleen jaarrond beschermd wanneer er onvoldoende geschikte alternatieve nestlocaties en leefgebieden zijn of er sprake is van een ongunstige staat van instandhouding binnen de gemeente. Voorafgaand aan werkzaamheden wordt door een deskundige een controle uitgevoerd op aanwezigheid van nesten. In Leiden komen onder andere de grote bonte specht, bosuil en zwarte kraai voor (zie bijlage 3). Deze soorten nestelen in boomholtes of maken hun eigen nesten in bomen. De beheervlakken in de gemeente bieden voldoende geschikte broedplaatsen voor deze vogels. Er wordt alleen onderhoud uitgevoerd waardoor het oppervlakte geschikt broedgebied niet kleiner wordt. Daarom zijn voor deze categorie 5-vogelsoorten geen extra maatregelen nodig en gelden dezelfde regels als voor de

algemene broedvogels. Een uitzondering is de spreeuw, deze soort heeft een ongunstige staat van instandhouding waardoor mitigerende maatregelen nodig zijn.

3.4.8 VLEERMUIZEN

Voor alle Nederlandse vleermuissoorten zijn bomen van belang in hun leefgebied. Sommige soorten gebruiken bomen als rustplaats (bijvoorbeeld holtes en loshangend schors) of om hun jongen groot te brengen (holtes). Ook voor voedsel zijn vleermuizen afhankelijk van bomen, omdat zich in de buurt van bomen veel vliegende insecten bevinden. Bomen zorgen daarnaast voor beschutting tegen de wind, waardoor kleinere soorten via de luwte van de bomen hun voedselgebieden kunnen bereiken (vliegroutes). Verblijfplaatsen van vleermuizen en de functionele leefomgeving zijn jaarrond beschermd onder de Omgevingswet.

Locaties van vleermuisverblijven zijn op het moment van schrijven van dit werkprotocol onvoldoende in beeld. Afhankelijk van de periode en de aard van de werkzaamheden vindt daarom vooraf een controle plaats door een ecologisch deskundige of fauna-inspecteur (zie Figuur 1-1). Tijdens deze controle wordt gelet op mogelijke

verblijfplaatsen (zoals holtes, scheuren of loszittend schors) van vleermuizen. De deskundige bepaalt ook de benodigde beschermingszone, afhankelijk van de werkzaamheden en het seizoen. Bomen waar (mogelijk) sprake is van een rust- of voortplantingslocatie van vleermuizen moeten altijd behouden blijven. In het geval van (potentiële) verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen werkzaamheden op de volgende manieren worden uitgevoerd:

A - WERKEN BUITEN DE BESCHERMINGZONE

Bomen met geschikte holtes of spleten voor vleermuizen, evenals bomen in de directe omgeving hiervan, worden gemarkeerd en behouden. Er wordt tevens een beschermingszone ingesteld. Binnen deze beschermingszone wordt niet gewerkt. Dit geldt ook voor houtige begroeiing rondom wateren die als essentieel foerageergebied of als essentiële vliegroute worden gebruikt.

B - BINNEN BESCHERMINGZONE & BUITEN KWETSBARE PERIODE

Verblijfplaatsen

Bij werkzaamheden aan bomen vindt vooraf een inspectie plaats op potentiële verblijven door een ecologisch deskundige of fauna-inspecteur. Hierbij worden bomen met

geschikte holtes en spleten gemarkeerd en wordt een beschermingszone ingesteld. Deze bomen dienen behouden te blijven. De potentiële verblijfsfunctie mag niet worden aangetast (behoud van beschutting/buffering van rust- en voortplantingsplaatsen en behoud van aanvliegroutes). Werkzaamheden aan bomen met een potentiële verblijfsfunctie kunnen uitsluitend worden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode, namelijk tussen circa 15 augustus en 31 oktober, mits de potentiële verblijfplaats behouden blijft (zie Figuur 3-2). Werkzaamheden aan bomen waar geen potentiële verblijven zijn aangetroffen en die niet binnen de beschermingszone van een verblijf vallen, mogen jaarrond plaatsvinden. Snoeien of terugzetten van begroeiing rondom zwermlocaties en winterverblijven (bijvoorbeeld in gebouwen) mag het microklimaat van deze locaties niet aantasten.

Essentiële vliegroutes of essentieel foerageergebied

Groenstructuren worden door vleermuizen gebruikt als foerageergebied en als vliegroute tussen foerageer- en leefgebieden. Deze groenstructuren maken deel uit van het essentiële leefgebied en zijn beschermd

wanneer in de omgeving onvoldoende alternatief foerageergebied aanwezig is.

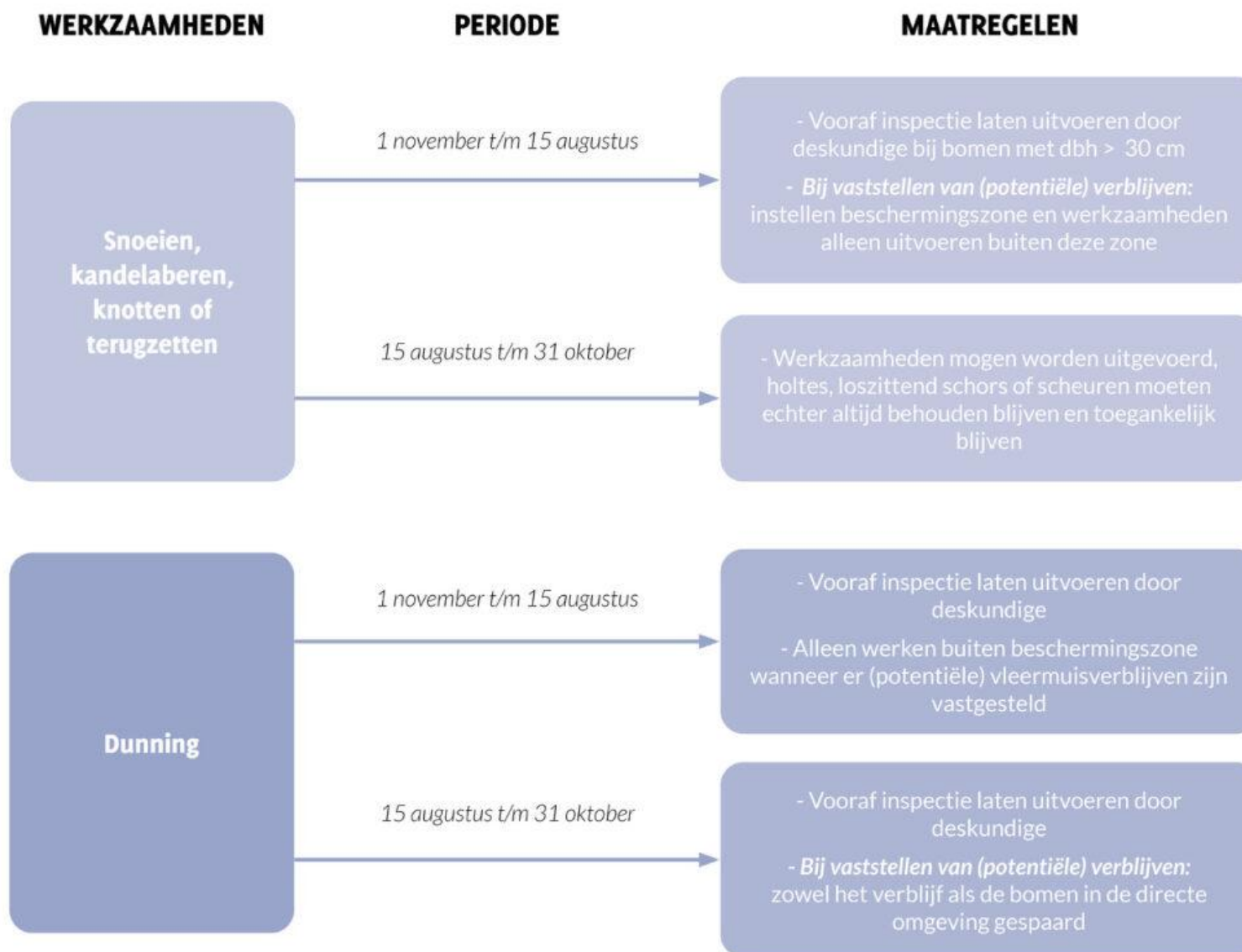
De werkzaamheden aan het groen hebben in principe geen effect op foerageergebieden en vliegroutes, omdat de functie van het groen behouden blijft. Bij het dunnen van lanen of andere lijnvormige elementen kan er echter wel een effect zijn op mogelijk aanwezige vliegroutes. Lijnelementen dienen daarom in stand te worden gehouden. Wanneer hiervan wordt afgeweken, is nader onderzoek naar de functie van deze elementen voor vleermuizen noodzakelijk.

Uitvoer van werkzaamheden

In potentieel leefgebied van vleermuizen dient op de volgende manier te worden gewerkt:

- Geen werkzaamheden tussen zonsondergang en zonsopkomst tijdens de actieve periode van vleermuizen (maart t/m medio augustus).
- Geen werkzaamheden in de buurt van kraam-, winter-, zomer- of paarverblijven in de periode maart t/m augustus.
- Bij lijnelementen mogen bij bomen hoger dan 2 meter geen openingen ontstaan groter dan 7 meter tijdens dunning.

- Bij dunning of afzetten van singels en houtwallen mag per jaar maximaal 30% van de beplanting worden verwijderd mits de eigenschappen van de houtige begroeiing in stand worden gehouden.
- Verwijdering van groen gebeurt verspreid over de beplanting.

Figuur 3-2. Werkzaamheden bij (potentiële) vleermuisverblijven

3.4.9 BOOM- EN STEENMARTER

De boomarter en steenarter gebruiken holtes in bomen als rust- en voortplantingsplaatsen. Over het algemeen maken steenmarters gebruik van bebouwing als rust- en voortplantingsplaatsen, maar zij kunnen ook gebruik maken van holtes in bomen. Houtige begroeiingen bieden daarnaast beschutting en voedsel. Binnen gebieden die zijn aangemerkt als potentieel geschikt voor boom- en steenarter wordt voorafgaand aan kap (dunning), snoeien of terugzetten van bomen een controle uitgevoerd op mogelijke verblijfplaatsen door een ecologisch deskundige of fauna-inspecteur.

A - WERKEN BUITEN DE BESCHERMINGZONE

Bomen met potentiële verblijfplaatsen voor boom- en steenarter, zoals holtes met een diameter van minimaal 5 cm, worden gemarkeerd en ontzien. Afhankelijk van de werkzaamheden wordt in overleg met een deskundige een beschermingszone ingesteld rondom het mogelijke verblijf. Lijnvormige elementen, zoals aaneengesloten lage struikvormers, takkenrillen of hoog struikgewas bij bermen, worden zoveel mogelijk behouden.

B - BINNEN BESCHERMINGZONE & BUITEN KWETSBARE PERIODE

Werkzaamheden binnen de beschermingszone vinden uitsluitend plaats buiten de kwetsbare periode, dus buiten de maanden maart tot en met augustus. Voor boom- en steenarter geschikte boomholtes worden altijd gespaard. Lijnvormige elementen (zie A) worden zoveel mogelijk behouden.

3.4.10 EEKHOORN

Eekhoorns zijn erg afhankelijk van houtige begroeiing voor hun voedselvoorziening en voor de bouw van de nesten. De nesten van eekhoorns bevinden zich vaak op minimaal 4 meter hoogte. De soort maakt bolvormige nesten en de nesten zijn bedekt met bladeren. Ook kunnen eekhoorns gebruik maken van boomholtes. Voorafgaand aan de werkzaamheden aan bomen in het leefgebied van de eekhoorn wordt door een ecologisch deskundige of fauna-inspecteur gecontroleerd op de aanwezigheid van eekhoornnesten. In overleg met een deskundige wordt een beschermingszone ingesteld rondom het nest. Als er een nest is vastgesteld, moet er als volgt te werk worden gegaan:

A - WERKEN BUITEN DE BESCHERMINGZONE

Potentiële eekhoornverblijven, inclusief de beschermingszone, worden door een ecologisch deskundige gemarkeerd en ontzien. Dit betreft bomen met eekhoornnesten en voedselbomen. Schade aan rust- en voortplantingsplaatsen wordt voorkomen door buiten de beschermingszone te werken.

B - BINNEN BESCHERMINGZONE & BUITEN KWETSBARE PERIODE

Buiten de voortplantingsperiode (januari t/m augustus) mag binnen de beschermingszone worden gewerkt. Het (potentiële) nest of verblijf moet echter behouden blijven. Bij dunningswerkzaamheden dienen voldoende voedselbomen in de nabijheid van het nest behouden te blijven.

D - BINNEN DE BESCHERMINGZONE WERKEN MET EEN GERINGE (TIJDELIJKE) AANTASTING VAN ESSENTIËLE ONDERDELEN VAN HET LEEFGEBIED.

Wanneer er sprake is van kap, dunning of snoei van een boom met een eekhoornnest, moet voorafgaand door een ecologisch deskundige worden bepaald of het om een nest gaat. Wanneer het nest niet in gebruik is, mag het worden verwijderd, mits er

voldoende alternatief in de omgeving aanwezig is.

3.3.11 GROTE VOS

Voor de grote vos zijn houtachtige begroeiingen deel van het leefgebied, doordat deze vlinder verschillende loofbomen gebruikt als waardplant en als imago overwintert in holle bomen en stapels hout. Het vrouwtje zet de eieren in klompen af rondom jonge eindloten van de waardplant en de rupsen voeden zich met de bladeren. Binnen gebieden die als potentieel geschikt leefgebied zijn aangemerkt, moet worden gewerkt op de volgende manier:

A - WERKEN BUITEN DE BESCHERMINGZONE

Bij waardplanten (iep, zoete kers, populier en wilg) met poppen, rupsen of eitjes, en bij essentiële voedselplanten van de grote vos in geschikt leefgebied, worden geen werkzaamheden uitgevoerd. Ook omliggende houtige vegetatie, die zorgt voor windluwte en temperatuurbuffering, dient te worden gespaard. Voedsel- en waardplanten zijn soms gebaat bij enige vorm van beheer. Niet werken op locaties met deze planten is daarom niet altijd de meest gunstige optie voor de grote vos. Van belang is dat het

gevoerde beheer zorgt voor een voortzetting van de bestaande situatie.

B - BINNEN BESCHERMINGZONE & BUITEN KWETSBARE PERIODE.

Werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd in de winterperiode, wanneer de rupsen zich op twijgen of in schorsgroeven van de waardplant bevinden en overwinteren (november tot en met februari). Het is van essentieel belang dat een deskundige vooraf bepaalt waar de overwinterende rupsen zich bevinden. Waardboom die als overwinteringslocatie wordt gebruikt (vaak holle boom) behouden. Houtstapels in leefgebied van deze soort in de winter ontzien vanwege mogelijkheden voor overwintering. Delen van de plant die rupsen bevatten, mogen niet worden meegenomen in de werkzaamheden. Snoeiwerkzaamheden dienen gefaseerd te worden uitgevoerd, waarbij jaarlijks niet meer dan 30% van de vegetatie wordt gesnoeid. Tevens behoud 80% van de waardplanten binnen het leefgebied, zodat er voldoende mogelijkheden zijn voor eileg in het volgende seizoen.

3.3.12 IEENPAGE

Voor de iepenpage zijn houtachtige begroeiingen deel van het leefgebied, doordat deze soort verschillende loofbomen gebruikt als waardplant en als ei overwintert bij de eindknoppen in de boomkroon van iepen. Het vrouwtje zet de eieren af in de overgang van nieuwe twijgen naar eenjarig hout en de rupsen voeden zich met de bladeren. Binnen gebieden die als potentieel geschikt leefgebied zijn aangemerkt, moet worden gewerkt op de volgende manier:

A - WERKEN BUITEN DE BESCHERMINGZONE

Bij waardplanten (iep) met poppen, rupsen of eitjes, en bij essentiële voedselplanten van de iepenpage, worden geen werkzaamheden uitgevoerd. De beschermingszone dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige. Ook omliggende houtige vegetatie, die zorgt voor windluwte en temperatuurbuffering, dient te worden gespaard. Voedsel- en waardplanten zijn soms gebaat bij enige vorm van beheer. Niet werken op locaties met deze planten is daarom niet altijd de meest gunstige optie voor de iepenpage. Van belang is dat het gevoerde beheer zorgt voor een voortzetting van de bestaande situatie.

B - BINNEN BESCHERMINGZONE & BUITEN KWETSBAAR PERIODE.

Werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd in de winterperiode, wanneer de eieren zich op de eindknoppen van de waardplant bevinden en overwinteren (november tot en met februari). Het is van essentieel belang dat een deskundige vooraf bepaalt waar de overwinterende eieren zich bevinden. Delen van de plant die eieren bevatten, mogen niet worden meegenomen in de werkzaamheden. Snoeiwerkzaamheden dienen gefaseerd te worden uitgevoerd, waarbij jaarlijks niet meer dan 30% van de vegetatie wordt gesnoeid. Tevens moet ervoor worden gezorgd dat er altijd voldoende waardplanten aanwezig blijven in het leefgebied, zodat er voldoende mogelijkheden zijn voor eileg in het volgende seizoen.

3.3.13 TEUNISBLOEMPILSTAART

De teunisbloempilstaart is een nachtvindersoort die zich langzaam vanuit Zuid-Limburg naar het noorden verspreidt. De soort legt zijn eieren op waardplanten zoals teunisbloem, kattenstaart, wilgenroosje en basterdwederik. Sommige van deze waardplanten staan vaak in bosranden of open stukken in houtige begroeiing.

Daarnaast overwintert de teunisbloempilstaart als pop in de strooisellaag onder de waardplanten. Het beheer in het leefgebied van deze soort moet worden vastgesteld door een ecologisch deskundige.

B - BINNEN BESCHERMINGZONE & BUITEN KWETSBAAR PERIODE

In het leefgebied van de teunisbloempilstaart wordt de kruidlaag van houtige begroeiing maximaal twee keer per jaar beheerd, waarbij gefaseerd beheren noodzakelijk is. De eerste beheermaatregel vindt plaats tussen april en mei. Hierbij moet minimaal 30% van de totale oppervlakte van de kruidlaag van de houtige begroeiing blijven staan. Probeer tijdens het uitvoeren van de beheermaatregel de grotere oppervlaktes met waardplanten zoveel mogelijk te laten staan. De tweede beheermaatregel vindt plaats na september. Ook in deze periode heeft een gefaseerd werkwijze de voorkeur, waarbij opnieuw minimaal 30% van het beheervlak blijft staan. Indien gefaseerd werken tijdens de tweede periode niet mogelijk is, mag er meer beheerd worden, mits de kruidlaag op een hoogte van 10 cm wordt afgezet. Op deze manier blijven de poppen in de strooisellaag beschermd.

3.4.14 WOLFSKERS

Bij het voorkomen van vaatplanten als wolfskers in houtige begroeiing is het van belang dat de huidige standplaatsen behouden blijven. Als er wolfskers in het beheervlak voorkomen moet er op de volgende manier worden gewerkt:

A – WERKEN BUITEN DE BESCHERMINGZONE

De standplaatsen van wolfskers mogen tijdens de werkzaamheden niet beschadigen. Bodemverdichting door zware machines op de standplaatsen moet worden voorkomen. Takken en ander snoeiafval mag niet worden gedeponerd op de standplaats van de beschermde plant.

NATUURKALENDER HOUTIGE BEGROEIING

	JAN		FEB		MRT		APR		MEI		JUN		JUL		AUG		SEPT		OKT		NOV		DEC	
VOGELS ALGEMEEN																								
ROOFVOGELS EN UILEN																								
HUISMUS																								
OOIEVAAR																								
SPREEUW																								
VOGELS CAT. 5																								
VLEERMUIZEN VERBLIJFPLAATSEN																								
VLEERMUIZEN VLIEGROUTE																								
BOOM- EN STEENMARTER																								
EEKHOORN																								
GROTE VOS																								
IEPENPAGE																								
TEUNISBLOEMPIJL- STAART																								
WOLFSKERS																								

De kalender geeft in het **rood** weer wanneer werkzaamheden bij voorkeur niet uitgevoerd worden, de kwetsbare periode van de soort. In het **oranje** wanneer de werkzaamheden kunnen uitgevoerd worden mits er zwaardere soortspecifieke maatregelen worden getroffen, de semi-kwetsbare periode. In het **geel** wordt de periode aangegeven waarin de werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden onder enkele lichte soortspecifieke maatregelen. En in het **groen** wanneer de werkzaamheden bij voorkeur worden uitgevoerd, de minst kwetsbare periode. In deze periode kunnen nog wel enkele soortspecifieke maatregelen gelden.

HOOFDSTUK 4:

VASTLEGGING EN COMMUNICATIE

4.1 VERZAMELEN EN UITWISSELEN GEGEVENS

- Voor het periodiek bijhouden van de soortgegevens wordt een plan opgesteld om de informatie actueel te houden. Geadviseerd wordt om ieder jaar in januari de nieuwe gegevens op te halen vanuit de NDFF. Afhankelijk van de soort is het periodiek actualiseren elke 1 tot 3 jaar voldoende.
- De nesten, burchten of verblijfplaatsen die zijn aangetroffen tijdens de werkzaamheden worden na elke ronde richting de opdrachtgever gecommuniceerd en vastgelegd in bijvoorbeeld een GIS-kaart.

4.2 COMMUNICATIE EN VASTLEGGING

Tijdens de volgende momenten wordt minimaal gewezen op het werkprotocol en de te ondernemen stappen:

- Startoverleg
- Bouwvergadering
- Oplevering (evaluatie)

Omtrent het vastleggen en borgen van soortgegevens worden de volgende afspraken gemaakt tussen opdrachtgever en aannemer of binnen de gemeente:

- Tijdens calamiteiten, bijvoorbeeld een onvoorziene situatie die direct actie vereist vanwege veiligheid, kan de gedragscode mogelijk niet worden gevolgd. Dit dient afgestemd te worden met bevoegd gezag. Er wordt met een ecologisch deskundige overlegd wat de beste optie is.
- Bij de opdrachtgever wordt één of meerdere contactpersonen aangewezen die uiteindelijk verantwoordelijk zijn voor het kenbaar maken en de uitvoer van het werkprotocol, verzamelen van de soortinformatie en inzetten van bevoegde personen.
- Er moet een kort samenvattende werkinstructie per contract worden opgesteld.
- De afwijkingen en documenteren van de uitgevoerde handelingen in een logboek moeten worden genoteerd.
- De gedragscode, het ecologisch werkprotocol en de werkinstructie moeten aanwezig zijn op de werklocatie.

4.3 CONTACTGEGEVENS

Volgens de Gedragscode gemeente 2025 is het van belang dat de contactgegevens van de ecologisch deskundige en de opdrachtnemer ter allertijden bij de werkplaats aanwezig zijn.

Ecologisch deskundige

ECOLOGISCH DESKUNDIGE	
Naam	
Telefoonnummer	
Mailadres	

Opdrachtnemer

OPDRACHTNEMER	
Naam	
Telefoonnummer	
Mailadres	

4.4 ONDERTEKENING

Overdracht opdrachtgever

Dit ecologisch werkprotocol is aan de opdrachtgever overgedragen:

NAMENS OPDRACHTNEMER	
Handtekening werkvoorbereider	
Plaats	
Datum	

Instructie medewerkers

De instructie over dit ecologisch werkprotocol heeft plaatsgevonden:

AAN WIE	WANNEER (DATUM)	DOOR WIE

LITERATUUR

BIJBEHORENDE DOCUMENTEN

NLadviseurs, 2025. Vooronderzoek
Beschermden soorten Leiden.

LITERATUUR

Bij12, 2017. Kennisdocument buizerd Buteo
buteo Versie 1.0 juli 2017. Bij12 Utrecht.

Bij12, 2017. Kennisdocument gewone
dwergvleermuis Pipistrellus pipistrellus
Versie 1.0 juli 2017. Bij12 Utrecht.

Bij12, 2017. Kennisdocument gewone
grootoorvleermuis Plecotus auritus Versie 1.0
juli 2017.. Bij12 Utrecht.

Bij12, 2023. Kennisdocument Huismus
Passer domesticus Versie 2.1 februari 2023.
Bij12 Utrecht.

Bij12, 2024. Kennisdocument Kleine
marterachtigen Versie 1.1 juli 2024. Bij12
Utrecht.

Bij12, 2017. Kennisdocument rosse vleermuis
Nyctalus noctua Versie 1.0 juli 2017. Bij12
Utrecht.

Bij12, 2017. Kennisdocument Rugstreeppad
Bufo calamita Versie 1.0 juli 2017. Bij12
Utrecht.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.
z.d.. Indicatieve lijst jaarrond beschermden
vogelnesten. rvo.nl.

Hunnink, S. 2024. Lijst beschermden soorten
Omgevingswet. Natuurinclusief.

Sprong, R., et al. 2020. Handboek
soortbescherming. Handleiding zorgvuldig
handelen. Koninklijke Vereniging Stadswerk
Nederland.

GERAADPLEEGDE WEBSITES

<https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/>
(geraadpleegd april 2025)

www.ravon.nl

www.sovon.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.vlinderstichting.nl

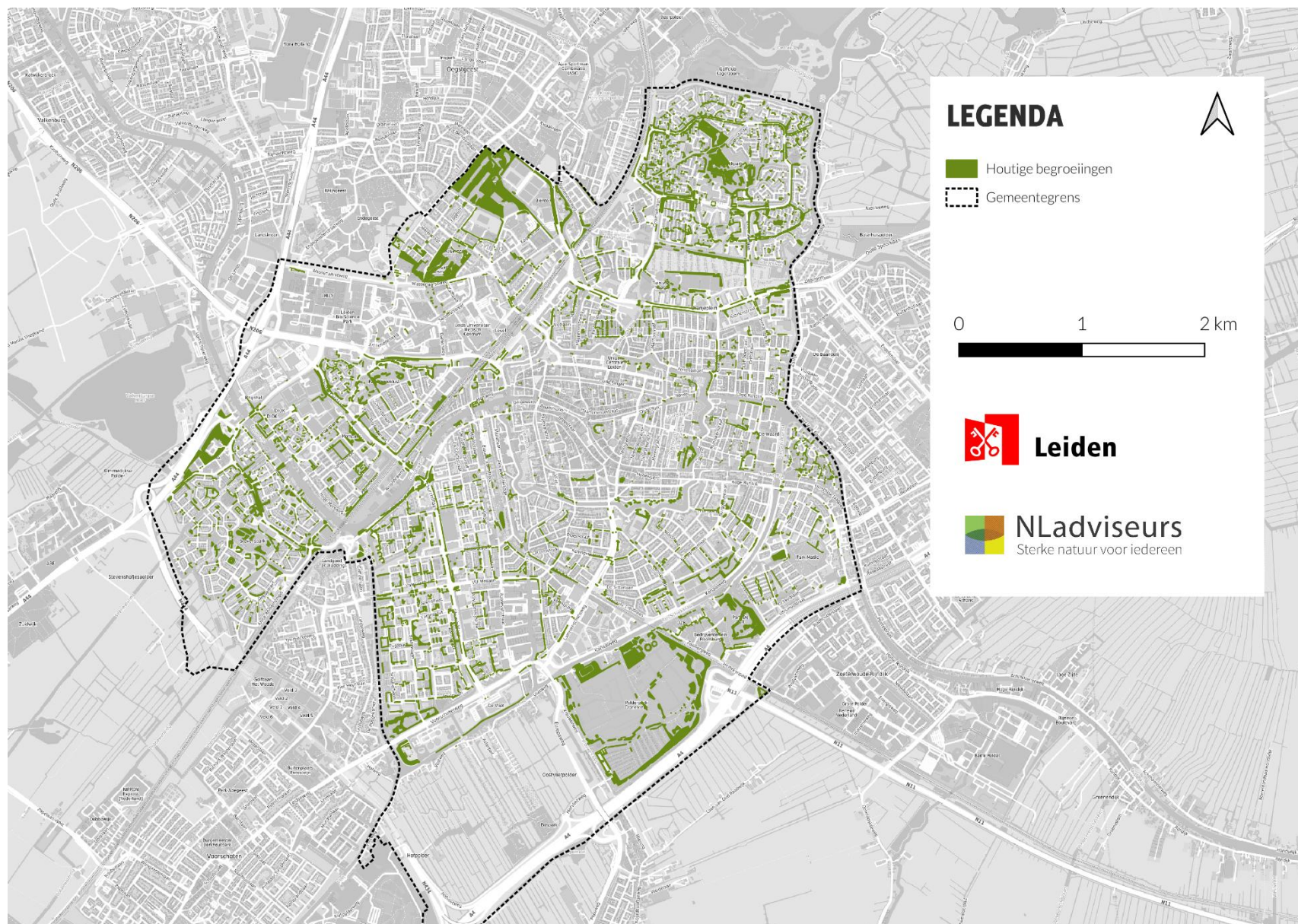
www.vogelbescherming.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.bij12.nl

BIJLAGE

BIJLAGE 1. BEHEERVAKKEN HOUTIGE BEGROEIING

BIJLAGE 2. DEFINITIES VAN DESKUNDIGHEID

In deze bijlage staat omschreven welke eisen gelden omtrent ecologische kennis en kunde per functie in het handboek van stadswerk is aangegeven (Sprong et al, 2020).

ECOLOGISCH DESKUNDIGE

Zoals beschreven door [RVO](#):

“Persoon die ecologisch advies geeft, de aanwezigheid van soorten onderzoekt of dit onderzoek aanstuurt (zowel vanuit bronnen als in het veld) en of werkzaamheden begeleidt op het gebied van met (wettelijk beschermde) soorten. RVO heeft criteria opgesteld waaraan een ecologisch deskundige dient te voldoen. Zie de website van RVO voor de actuele criteria en § 2.4.1 voor een toelichting. Een ecologisch deskundige kan zowel vanuit de opdrachtgever, opdrachtnemer als een derde partij worden geleverd; denk hierbij ook lokale soortenwerkgroepen.”

Het voorliggende werkprotocol is opgesteld door ecologisch deskundige:

Siep Gevers is door opleiding, werkervaring en vrijwilliger gekwalificeerd als ecologisch deskundige. Door een opleiding bos en natuurbeheer aan Van hall Larenstein met als specialisatie toegepaste ecologie. Ook werkt hij als vrijwilliger mee aan verschillende inventarisaties naar reptielen, amfibieën en broedvogels.

De voorliggende rapportage is gecontroleerd door:

Jorina Boer is door opleiding, werkervaring en vrijwilligerswerk gekwalificeerd als ecologisch deskundige. Door een opleiding MSc ecology aan Umeå University in Zweden is zij gespecialiseerd in ecologie. Ook is zij inmiddels al 4 jaar werkzaam als ecooloog. Naast het uitvoeren en rapporteren van soortgerichte inventarisaties in het kader van natuurwetgeving verzorgt zij het opstellen van ontheffingsaanvragen, werkprotocollen en ecologische begeleiding tijdens de uitvoer van (bouw)projecten. Daarnaast voert zij in haar vrije tijd inventarisaties uit van broedvogels en adders.

FLORA- EN FAUNACONTROLEUR

De flora- en faunacontroleur is kundig in het lokaliseren van rust- en voortplantingsplaatsen van de desbetreffende soorten. In het kader van dit werkprotocol gaat het om uitvoeren van inventarisatie van:

Hierbij is het belangrijk dat de inspecteur:

- Beschikt over Omgevingswet niveau 2
- Van de bovenstaande beschermde soorten de rust- of voortplantingsplaatsen kan herkennen op basis van geluid, visueel waarnemen en/of sporen (uitwerpselen etc.)

- Kan het type en het gebruik van de rust- of voortplantingsplaats vaststellen en aan een soort koppelen
- De gegevens op de juiste manier kan registreren
- Gebruik maakt van gestandaardiseerde inventarisatie en hiervan op de hoogte is (kennisdocumenten, vigerende protocollen etc.)

SPECIALIST

Een specialist heeft sterke kennis van één of meer relevante (beschermde) soorten. Kenmerken van een specialist zijn:

- Minimaal vijf jaar actief in het onderzoeken van de desbetreffende soort(groep)
- Aantoonbare kennis op het vlak van populatiedynamica en beschikt over dergelijke toegepaste kennis aangaande de soort(groep)
- Houdt zijn kennis actueel en op niveau door (inter-)nationale kennis op te doen door o.a. vakliteratuur
- Kan de staat van instandhouding bepalen en de ontwikkeling van de populatie bepalen en onderbouwen
- Kan de omvang van een populatie in beeld brengen en verbanden leggen tussen verschillende groeiplaatsen, rust- en voortplantingsplaatsen

WERKVOORBEREIDER

- Beschikt over Omgevingswet niveau 2
- Heeft kennis van natuurwetgeving, beleid in het kader van ruimtelijke ontwikkeling
- Heeft kennis van te gebruiken instrumenten zoals de gedragscode, ontheffingen, vrijstellingen etc.
- Kan bepalingen van de Wet natuurbescherming vertalen naar een ontwerp of plan en contractspecificaties (bv programma van eisen)
- Heeft de kennis ecologische inventarisatie te interpreteren
- Heeft kennis over beschermde flora en fauna in het kader van zorgvuldig handelen conform de gedragscode
- Heeft inzicht in relaties tussen de samenstelling van een terrein en mogelijk aanwezige vaste rust- en voortplantingsplaatsen van beschermde soorten

PROJECTLEIDER

- Heeft de kennis (of mogelijkheid om kennis in te schakelen) om de soortbescherming zoals beschreven in dit werkprotocol te vertalen naar een contract of werkinstructie
- Heeft kennis (of mogelijkheid om kennis in te schakelen) van beschermende maatregelen en zorgvuldig handelen
- Heeft kennis (of mogelijkheid om kennis in te schakelen) over beschermde flora en fauna in het kader van zorgvuldig handelen conform de gedragscode

UITVOERDER

- Maatregelen A t/m C: één per werkploeg beschikt over Omgevingswet niveau 1
- Maatregelen D: alle uitvoerende beschikken over Omgevingswet niveau 1
- Kan de groeiplaatsen of voortplantings- en rustplaatsen van beschermde soorten in het kader genoemd in dit werkprotocol herkennen
- Kan risicomanagement uitvoeren en aansturen
- Kan toetsen of er volgens het voorliggende werkprotocol wordt gewerkt (zorgvuldig wordt gehandeld)
- Kan relevante gegevens registreren en terugkoppelen

VOORMAN OF MEDEWERKER

- Beschikt over Omgevingswet niveau 2
- Weet de groeiplaatsen, rust- en/of voortplantingsplaatsen van beschermde soorten te herkennen
- Weet hoe hij of zij zorgvuldig moet handelen op basis van werkinstructies die zijn opgesteld vanuit dit werkprotocol
- Kan relevante informatie terugkoppelen richting de uitvoerder

BIJLAGE 3. MOGELIJK AANWEZIGE JAARROND BESCHERMDE NESTEN CATEGORIE-5 VAN ZUID-HOLLAND

SOORT	NESTLOCATIE	CATEGORIE
Blauwe reiger	Nesten in bomen	5
Bonte vliegenvanger	Boomholtes, nestkasten	5
Boomklever	Boomholtes, nestkasten	5
Boomkruiper	Boomholtes, nestkasten	5
Bosuil	Boomholtes, nestkasten	5
Gekraagde roodstaart	Boomholtes, nestkasten	5
Glanskop	Boomholtes, nestkasten	5
Grauwe vliegenvanger	Boomholtes, nestkasten	5
Groene specht	Boomholtes	5
Grote bonte specht	Boomholtes	5
IJsvogel	Tussen boomwortels op oevers	5
Kleine bonte specht	Boomholtes	5
Koolmees	Boomholtes, nestkasten	5
Pimpelmees	Boomholes, nestkasten	5
Middelste bonte specht	Boomholtes	5
Spreeuw	Boomholtes, nestkasten	5
Torenvalk	In bomen of in kasten	5
Zwarte kraai	In bomen	5
Zwarte mees	Boomholtes, nestkasten	5

NLadviseurs
Sterke natuur voor iedereen